

mere. Največje težave dela vprašanje, kdo naj bo prihodnji ban, ki mora biti oseba, s katero se bo hotela opozicija pogajati glede delamoznosti v saboru. Največ upanja ima baje bivši ban pl. Rakodczay.

* **Nove vojaške zahteve.** Avstrijska vlada predloži v kratkem zbornici nove vojaške zahteve. Gre baje samo za 400—500 milijonov!

* **Brezdelnost in beda.** Gospodarski večaki, politiki, vlade, filantropi se bavijo s problemom brezdelnosti in iščejo rešitve. V tem oziru prednjači Angleška, kjer se je revščina lansko leto precej znižala; padla je od 203 v marcu na 176 oseb izmed 1000 prebivalcev v oktobru. Odstotek brezposelnih je bil v novembru 18 od sto proti 2 od sto v oktobru in 26 v novembru 1911.

Učiteljski konvikt.

* **Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta.** je založilo tele knjige: 1. A. Rapč: **Mladina**. I. zvezek. Cena lično v platno vezani knjižici K 1.50, s pošto 16 h več. 2. J. Slapšak: **Spisi Mišjakovega Julčka**. I, II, in III. zvezek. Cena vsakemu teh zvezkov, ki so vsi lično vezani, je K 1.50, s pošto 16 h več. 3. Engelbert Gangl: **Zbrani spisi za mladino**. I. in II. zvezek. Cena vsakemu teh zvezkov brez poštne je 20 h. 5. Emil Adamič: **Slava cesarju Francu Jožetu I!** Spevoigra za šolsko mladino. Cena K 3. 6. **Besedilo k E. Adamičevi spevoigri**. Cena 10 h. **Ves izkupiček za te knjige je namenjen Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta.** Kupujte te knjige vsi, ki ljubite svoje otroke! Priporočajte jih prijateljem mladine, šole in učiteljstva! Vse te knjige se naročajo in kupujejo v »Učiteljski tiskarni« in v vsaki knjigotržnici.

Kranjske vesti.

—r— **Dekliška osemrazrednica pri Sv. Jakobu v Ljubljani.** Odkar vodita to šolo katehet Čadež in suplentka Maierjeva, hči nadzornika A. Maierja, vladajo na tej šoli take razmere, da bo treba vanje posvetiti z bengalično lučjo! Ravnateljica Maroutova je na dopustu, sedaj pa miši plešejo! Ko pride čas, bomo povedali take stvari, da se bodo ljudje za glave držali. V Ljubljani bi treba javnega shoda, da tudi starši trpinčenih otrok pridejo do besede! To je res že škandal, kaj se godi v vilajetu na Kranjskem! V interesu vzgoje in morale je, da se takim razmeram napravi konec! Janko Nepomuk Jeglič je tudi še vedna vodja II. mestne šole! Še enkrat: V Ljubljani je treba javnega shoda! Ljudstvo naj govori!

—r— **Učiteljci Alojzij Burnikovi v Postojni,** ki je prejela 10% draginjsko doklado, je pomotoma priložen v zadnjem izkazu križec. S tem ji odvzemamo to breme!

—r— **Umrl je tovariš Martin Grčar,** vpokojeni nadučitelj na Mirni na Dolenjskem. R. i. p.!

—r— **Iz seje c. kr. okraj. šol. sveta v Krškem 13. januarja 1913.** 1. Odobri se račun in proračun okraj. šol. zaklada. — 2. V Tržišču se postavi novo poslopje z dvema učnima osebama. — 3. Šola v St. Janžu se razširi v petrazrednico. — 4. Josipu Tratarju se prizna 3 starostna doklada. — 5. Poslovnik za delovanje kraj. šol. sveta se odobri in predloži c. kr. dež. š. svetu. — 6. Se stavi se terno predlog za službo v Leskovcu.

—r— **Volitev v okrajni šolski svet za idrijski sodni okraj** se je vršila v četrtek, dne 9. t. m., v občinski dvorani v Idriji. Voliti je bilo enega zastopnika in enega namestnika. Volitev je vodil c. kr. okr. glavar Ekel. Volilni upravičenci so vsi občinski svetovalci tega sodnega okraja. Izvoljena sta klerikalca Filip Rudolf, posestnik s Črnega vrha kot zastopnik, in Peter Franc, kovač iz Žirov, kot namestnik; dobila sta po 19 glasov. Napredni glasovali so bili oddani dr. Stanislavu Bevku, ravnatelju c. kr. državne realke v Idriji in občinskemu svetovalcu Leopoldu Aliču iz Idrije. Dobila sta po 11 glasov. Te volitve so zopet pokazale, koliko je klerikalcem za stvar, ko so volili dva svoja pristaša, ki o šolstvu niti pojma nimata.

—r— **Nalezljive bolezni pri otrocih.** V Godešičah, Gorenji vasi in Retečah se je pojavil dušljivi kašelj, v Prašah in Ziganji vasi pa osepnice.

—r— **Iz ljudskošolske službe.** Mestni šolski svet v Ljubljani je imenoval namesto obolelega učitelja Antona Razingerja volonterko Ivanka Zupanovo za suplentino na II. mestni dekliški ljudski šoli v Ljubljani za suplentino v Vel. Podlogu je imenovana namesto obolele učiteljice Ane Jakove bivša suplentinja pri Sv. Križu Ana Čermeljeva. Za prov. učiteljico v Cerkljah pa je imenovana namesto prostovoljno odstopivše učiteljice Ane Vavkove bivša suplentinja v Trzinu Franciška Urbančičeva.

—r— **Osebnost. C. kr. vadniška vrtarica Vilma Josinova** na ljubljanskem učiteljsku je prišla v 8. činovni razred.

—r— **Izjava.** Glede na vest, priobčeno v »Učit. Tovarišu« št. 2. z dne 10. januarja 1913, dovolite, gospod urednik, naj konstatujem resnici na ljubo, da nisem bil pri volitvi dveh izvedencev in njunih namestnikov izmed učiteljstva v c. kr. okrajni šolski svet logaški kandidat nobene stranke. Zakaj me je volil g. Oswald ter drugi tovariši in tovarišice, mi ni znano. O kandidaturi nisem govoril z njimi nikdar nobene besede. Sploh pa izjavljam, da nisem sedaj pripadnik nobene politične stranke, ampak samo učitelj. — Grahovo pri Cerkljici, dne 12. januarja 1913. — Josip Kobal, šolski voditelj.

—r— **Učiteljstvo radovljiskega okraja** je imelo svojo običajno letno konferenco dne 21. decembra preteklega leta v šolskem poslopju na Jesenicah. C. kr. okrajni šolski nadzornik Janko Janežič otvoril konferenco, pozdravi navzoče, zlasti novoimenovane nadučitelje: Julija Slapšaka v Radovljici, Frana Flereta v Kranjski gori, Josipa Sedlaka na Jesenicah in Franca Silvestra v Bohinjski Bistrici. S toplimi besedami se spominja marljive umrle učiteljice Terezije Sterletove v Gorjah. Za svojega namestnika imenuje Ivana Rihteršiča, nadučitelja iz Srednje vasi. Za zapisničarja sta bila izvoljena z vzklikom Franc Silvester, nadučitelj v Bohinjski Bistrici, in Franciška Zemljanova, učiteljica prav tam, za overovalca zapisnika pa Jožef Ažman, nadučitelj na Breznici, in Janko Baraga, nadučitelj na Koroški Beli. — Nadzornik Janežič obirno in temeljito poroča o nemškem pouku v ljudski šoli. — Zaradi bolezni Leona Piboutza z Jesenic je izostalo njegovo poročilo: Zgodovina in zemljepis pri pouku v ljudski šoli. — Nadučitelj iz Radovljice Julij Slapšak poroča o alkoholu (alkohol in narodno gospodarstvo, higiena in narodna morala.) — Cilka Vilmanova, učiteljica na Jesenicah, poroča o važnosti vsakdanjih malih zapiskov pri raznih šolskih predmetih. — O stanju in računu okrajne učiteljske knjižnice poroča nadučitelj Jožef Ažman. Pregledovalca računov: Egidij Schifrer, učitelj na Jesenicah, in Ivan Žagar, nadučitelj v Kamni gorici, sta pregledala knjižnične račune in jih našla v redu. — V stalni odhod so voljeni: Jožef Ažman, nadučitelj na Breznici, Ivan Šega, učitelj v Radovljici, Janko Vrežec, nadučitelj v Ribnem, ga. Mihaela Huth Ranzingerjeva, učiteljica v Radovljici. — V knjižnični odbor so voljeni: Jožef Ažman, nadučitelj na Breznici, Franc Jaklič, učitelj v Radovljici, Ivan Šega učitelj v Radovljici, Ivan Semerl, učitelj v Lescah, in gospa Mihaela Huth-Ranzingerjeva, učiteljica v Radovljici. — Pod vodstvom okrajnega glavarja Franca Župnika se vrši volitev zastopnikov učiteljstva v c. kr. okrajni šolski svet. Izvoljena sta kot zastopnika: Ivan Šega, učitelj v Radovljici, in Valentin Zavrl, nadučitelj v Begunjah; kot naslednika pa Janko Baraga, nadučitelj na Koroški Beli, in Jožef Žirovnik, nadučitelj v Gorjah. — V manjšini so ostali Slomškarji: Julij Slapšak, Jos. Pleničar, Fr. Rus in Franc Flere. — Nadučitelj Iv. Rihteršič se zahvali gosp. nadzorniku za spretno vodstvo konference se poslovi od njega. V imenu učiteljskega društva za radovljiski okraj se poslovi od gospoda nadzornika Ivan Šega, predsednik imenovanega društva. Gosp. nadzornik Janežič se obema zahvali in prosi navzoče, naj ga ohranijo v prijaznem spominu. Večina učiteljstva se je udeležila skupnega obeda »Pri pošti«. (I. Schrey).

Štajerske vesti.

—š— **Vprašanje rezervista.** Prijatelji s Štajerskega nam piše: Ali je komu znano, so li bili pretečene tedne poklicani k vojakom tudi učitelji? Prosim zanesljivih odgovorov v prihodnji številki!

—š— **Vladna skrb za nemško šolstvo v Celju.** Pravična naša avstrijska vlada ne skrbi samo za nemško gimnazijo v Celju, tudi za drugo nemško šolstvo v Celju se po očetovsko briga. Davčna moč mesta Celja je sicer mala in popolnoma odvisna od slovenskih konzumentov — rekrutov pride iz nemškega Celja tudi malo — a kaj to stori? Celjska mestna občina je ustanovila dvorazredni trgovski šoli, eno za dečke, eno za deklice. Ta dva zavoda sta »mestna« — seveda le po imenu, Celjsko mesto nima še za lastno upravo in obresti dolgov dovolj denarja, kamoli za strokovno šolstvo! Imam pred seboj podatke o vzdrževanju »mestne« dekliške trgovske šole za leto 1910. Ta šola je stala skupno 11.840 K, mesto je pa prispevalo le 240 K! Država je dala 5000, dežela 3000 K; ostalo je vrgla šolnina. Tako se ustanavljajo »mestni« zavodi za denar slovenskih davkoplačevalcev, samo da se ponemčije in krepki celjsko renegatstvo! Ako bi kaj takega ustanovila kaka slovenska občina, bi seveda ne bilo niti pri državi niti pri deželi dobiti niti vinarja. In dr. Korošec bi obstruiral, da zve država za našo nezadovoljnost — vlada bi pa obstrukcijo v prid

nenasitnim klerikalnim zadolževalnicam odkupila. Zato se vedno dobi denar, za slovenske šole pa ne.

—š— **S Štajerskega nam pišejo:** Veste zakaj smo morali imeti v četrtek, dne 2. januarja, šolo? Zato, ker smo se javno dogmali, in ker se je reklo, kakor je to v enakih slučajih navadno: »Anläßlich einer Anfrage fand...« Če torej ne bi nihče vprašal, bi nihče ne — našel!

—š— **Šolska veselica,** prav zabavna, se vrši v prid novoustanovljeni šolarski kuhinji dne 19. januarja t. l. v novem »Gasilnem domu« na Gomilskem. Poleg zanimivih pevskih in godbenih točk uprizori šolska mladina igrokaz »Lažnjiva Milena«, spisal M. Gregoričeva, im s spremljevanjem klavirja spevoigra »Kosova gostija«, priredil po narodni pesmi M. Kosi. — Sedeži prvih vrst 1 K, ostalih vrst, 60 v., stojišče 30 v. Začetek ob 3. uri popoldne. — Vsi prijatelji šolske mladine so vljudno vabljeni.

—š— **»Schulverein« na Štajerskem.** Kaj se vse upajo Nemci na Štajerskem! V županiji Jarenina hočejo postaviti kar dve šoli, eno na Pesnici, drugo na Dobrenju. Za šolo na Dobrenju je zapustil pred leti neki slov. dobrotnik večjo vsoto. To hočejo Schulvereinovci porabiti za nemško šolo na Dobrenju! Glavarstvo pojde Nemcem seveda na roko. — Kje pa ostaja potrební slovenski odpor?

Goriške vesti.

—g— **V šesti činovni razred** je pomaknjen ravnatelj moškega učiteljskega v Gorici Viktor Bežek.

—g— **Postanek grofije Goriške.** O tem predmetu je predaval profesor dr. K. Capuder na tretjem letošnjem predavanju Muzejskega društva za Kranjsko. Jedro poznejše goriške grofije je tvorila spodnja Vipavska dolina med Sočo, Vipavo, Vrtovin-skim potokom in Trnovskim gozdom. Glavna kraja sta bila grad Solkan in pa vas Gorica. Polovico tega ozemlja je daroval cesar Oton III. l. 1001. oglejskemu patriarhu, drugo pa furlanskemu grofu Verihenu, hoteč s tem ta, v strateškem in trgovskem oziru važni prehod iz Kranjske v Italijo ohraniti v zanesljivih rokah. O dogodkih XI. veka viri skoro ničesar ne poročajo. Predavatelj za vrača trditev nekterih zgodovinarjev, da so Goriški v XI. veku gospodovali koroški Eppenštajnovci, in sicer zaradi tega, ker kritika ne priznava tozadevne listine samostanu Rosazzo iz l. 1496. Od početka XII. veka je bila Goriška v oblasti grofov lurngavskih; bili so posebno zaradi tega vplivni, ker so tudi oskrbovali posestva oglejskega patriarha. Dr. Capuder zanikuje, da bi bila Goriška že od l. 1001. sem grofija, zakaj šele Lurngavci so prinesli s seboj grofovski naslov. Da bi bilo goriško gospodstvo formalno povzdignjeno v grofijo, za to ni dokaza, pač pa so si lurngavski grofje najbrž sami polagoma uzurpirali naslov »goriških grofov«, ki se da prvič zaslediti l. 1217. V sredini XIII. veka so si pridobili še Tirolsko grofijo, in ko je Rudolf Habsburški l. 1286. svojemu prijatelju Majnhardu, gospodu Goriške in Tirolske, podelil še Koroško, so Lurngavci postali državni knezi.

Istrske vesti.

—i— **Veliko novo morsko kopališče.** Sestavila se je akcijska družba z glavnico 12 milijonov kron, ki bo med reko in Opatijo napravila novo veliko moderno kopališče.

—i— **Narodni dom in puljsko vojaštvo.** Vojaška oblast je zopet dovolila vojaštvu obisk puljskega Narodnega doma.

—i— **Ljudska knjižnica v Pazinu.** V mesecu oktobru in novembru je število izposojenih knjig malo upadlo, ali tekom meseca decembra je zopet poraslo. Izdanih je bilo 154 knjig. V vsem minoletem letu je bilo izdanih 1710 knjig, torej 625 več nego v prejšnjem letu. Od obstanka knjižnice je bilo izposojenih 4212 knjig. Knjižnica šteje 1330 del, a v zadnjem mesecu se je povečala z lepim številom novih in vrednih knjig.

Tržaške vesti.

—t— **Pouk v proračunu mestne občine tržaške za leto 1913.** Dohodki sestavljajo iz šolnin, proračunjenih K 50.900 (lani kron 152.300), iz davka na zapuščine itd. Skupno znašajo po proračunu za leto 1913 K 443.000, dočim so znašali za leto 1912 K 499.440, torej letos za K 56.440 manj, ker se je postavil dohodek iz zapuščin in drugih virov (»Contributi«) s K 450.400 manj nego lani. To pa bržkone ne bode upravičeno, ker se ti dohodki z vsakim letom celo večajo. — Stroški za šole so velikanski in tem močnejše jih občutijo davkoplačevalci, ker se občina trdovratno brani oddati srednje šole državi. Lani je država občino skoro prisilila, da ji odstopi realno na Acquedottu, in res je mestni svet zaradi upravičenega pritiska to tudi sklenil; vendar, ker še po-

godba med občino in vlado ni perfektna, se nahajajo postavke za to šolo še v letošnjem mestnem proračunu. Mestna občina vzdržuje 2 samostojni italijanski gimnaziji (podružnica višje gimnazije je postala zaradi sklepa mestnega sveta z dne 6. maja 1912 samostojna s pričetkom šolskega l. 1912/13), na katerih poučuje 31 profesorjev s plačami K 209.900; drugi stroški za gimnazije znašajo K 38.280. Mestna italijanska realka na Acquedottu ima 23 profesorjev, ki dobivajo plač za K 157.690. Mestna realka pri Sv. Jakobu (samostojna zaradi sklepa mestnega sveta z dne 28. maja 1910) pa ima 14 profesorjev s plačami v skupnem znesku 94.970 kron. Obe občinski realki staneta, vpošteto vse stroške, K 318.220. Gimnazije in realke stanejo mestno občino skupno nič manj ko K 566.400, kar bi vse lahko bilo občini prihranjeno, če bi se bilo — kakor so naši poslanci vedno zahtevali — prepustilo srednje šole državi, ki jih je bila vedno pripravljena prevzeti! — Mestni italijanski licej ima cel regiment učiteljskih oseb in so proračunjeni stroški za leto 1913 na K 240.340, za K 30.000 več nego lani! — Za vse srednje šolstvo torej, gimnazije, realke in licej, od katerih nima 80.000 tržaških Slovencev nič ali kvečjemu to, da se v njih njihovi otroci poitaljančijo, troši naša občina letno redno nad osemstotisoč kron! — Za ljudsko šolstvo, mestno in okoličansko, stavi občina v proračun za leto 1913 K 2.060.550, za telovadno šolo K 32.680, za šolo za gluho-meme K 33.290, za večerne šole v mestu K 15.600, v okolici K 1200 za »rikreatorij« za dečke K 69.290, za občinsko biblioteko K 38.450, za naturhistorični muzej K 47.500, za muzej umetnosti K 46.440, »Societá agraria« dobi K 14.470 (zakaj?), »Lega Nazionale« K 15.000 (in CMD?), »Laška univerza« K 10.000 (ta zaklad znaša že K 80.600), »Università del Popolo« K 8000, občinske ljudske knjižnice K 12.120 itd. Za podporo ubogim družinam, katerih otroci so v šolah K 23.000 (te podpore večinoma pojedjo renjiki). Za obutev ubogim šolarjem (seveda le italijanskim) K 12.000, za šolarske obede K 60.000 itd. — Če primerjamo postavke tega oddelka z lanskim proračunom, vidimo, da so se letos zvišali stroški za novo mesto ravnatelja (druge občinske gimnazije) in dveh telovadnih učiteljev s skupno plačo K 25.060; za povišek razredov in učnih oseb na realki pri Sv. Jakobu K 21.320; za nove učne osebe na liceju K 28.220, za druge nove učne osebe K 24.870. Zaradi samostojnosti druge gimnazije znaša strošek za to K 15.500 več. Kaj od tega pride na Slovence? Nič! — Skupni stroški v tem oddelku znašajo po proračunu za leto 1913 K 3.755.250 proti K 3.666.526 za leto 1912; stroški so torej za letos proračunjeni za K 88.730 večji znesek.

Koroške vesti.

—k— **Učiteljske plače na Koroškem.** Silno veliko govore o tej stvari, posebno pa ljudstvo na deželi. Meščani so malo bolj prebrisani, ti pomenljivo namigavajo in pravijo, učiteljem so plače izboljšane, smo vendar naprednjaki v pravem pomenu besede. A dokazi so slabi. Sicer je res deželni zbor zvišal učiteljske plače po 200 K, seveda a konto zvišanja deželnih doklad. Ker so slabi časi zaradi vojne, kmetje menijo, da so vzrok vsemu zlu zopet učitelji, ker so dobili po 16 kron več na mesec. Namen deželnih poslancev je tudi, da kmet zaradi zopet nad učiteljem, češ, da njegove zahteve nimajo konca in kraja. Se živo spominjamo, kako je bilo, ko je lansko leto nemška zveza državnih poslancev zavrgla zahteve učiteljev. Dosti smo čitali, kako sta nas Waldner in Pacher, slavoslavna sina Nemčije, na cedilu pustila. Nemški učitelji so to imenovali izdajstvo in precej krepko udrihali po krivcih. A zdaj so se pomirili, pohlevni so postali kot ovčice, ker so baje dobili drugega mazila. — Kako lahko bi država opomogla deželam, da bi se vendar vprašanje učiteljskih zahtev poravnalo. Saniranje deželnih financ bi precej okrepčalo zadolžene dežele. A koroških pridnih sinov politika je ta, da se stvar učiteljstva le navidezno reši potom zvišanja deželnih doklad, in da potem sadove malega finančnega načrta potegnjejo zase. Koroški deželni poslanci mislijo: Dolgovi nas pokopljejo, zlažimo se ljudstvu, da učitelji pomrjejo od glada, če jim ne priskočimo na pomoč. Dajmo jim vendar par kronic za agitacijo, državno pomoč pa vtaknimo v svoje prazne žepe. Pokrijemo dolgove, zraven pa še za nas kaj odpade, učitelji pa se naj praskajo s kmeti. Saj jih potem lahko zlorablamo zoper kmete in nemška šuntarija gre potem zopet slavna pota.

—k— **Na naslov deželnega šolskega sveta v Celovcu.** Skoro pet let se že bore Slovenci v Vogrčah za šolo s slovenskim učnim jezikom. Šlo je od Poncija do Pilata, od instance do instance, dokler ni že skoro pred letom razsodilo

Šolske potrebsčine Marija Tičar

vseh vrst priporočaj cenj. učiteljstvu in sl. šolskim vodstvom

trgovina s papirjem in galanterijo
Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 26
(nasproti „Zlate kaplje“)

Zaloga Grubbauerjevih in Slatnar-
jevih zvezkov ter vseh priprav za
obratno-nadaljevalne šole.
Cene nizke! Postrežba točna!

upravno sodišče na Dunaju, da mora de-
želni šolski svet v Celovcu uvesti na šoli
v Vogrčah slovenski učni jezik. Toda de-
želni šolski svet se za ta ukaz do sedaj
še ni zmenil, in baje so ti oblastni Nemci
še celo tako predrznili, da so izjavili, da se
to ne bo nikdar zgodilo. Deželni šolski
svet se protivi naravnost najvišji odločbi;
če o tem najvišja instanca že kaj ve, ne
vemo, gotovo pa je, da če ve in ne zna
ali noče svojih ukrepov tudi uresničiti, da
jo stavlja to v jako čudno luč. Bržkone
pa je cela stvar v rokah nižjih šolskih
funkcionarjev, ki sporazumno z deželnim
šolskim svetom bagatelizirajo ukrepe
najvišje instance.

—k— Iz Celovca nam pišejo: Odbor
Učiteljske Zaveze na Koroškem je spre-
jel 6. t. m. sledečo izjavo: »Začetkom
meseca januarja tega leta je bila neka
bivša učiteljica od nekega c. kr. okraj-
nega šolskega sveta nastavljena kot sup-
lentinja, četudi je pred približno desetimi
leti resignirala na svojo službeno mesto
in je od tistokrat živel v nekem župnišču
kot gospodinja (Wirtschafterin). Ker pa
bližja st. absolventin celovskega učite-
ljišča čaka na službeno nameščenje, sma-
tra odbor koroške Učiteljske Zaveze za
svojo dolžnost, protestirati proti temu
nastavljanju — ako tudi gre le za sup-
lenturo. — Sumijo okrajni šolski svet v
Št. Vidu in je — umevno — učiteljstvo
ondotnega okraja sila razburjeno. — Nič
se temu ne čudimo, saj pride ta vest iz
dežele Steinwenderjeve!

—k— Berlin — za koroške obmejne
šole. Glasom poročila koroškega vodstva
nemškega »Schulvereina« je prešlo to
vodstvo v Celovcu iz Berlina 235 M ka-
kor darilo za obmejne šole na Koroškem.
S temi in drugimi šulverajskimi darovi
so bile osrečene sledeče šole: St. Jakob
v Rožu, Železna kaplja, Prevalje, Trušnje
Dholica in Sele. — Torej z denarjem ho-
čejo vzdrževati Nemci sedanji, narav-
nost barbarski šolski sistem. Nemci v
Berlinu pa bi gotovo bolje storili, da bi
porabili ta denar za svojo mladino in pre-
pustili skrb za naše šole nam samim!

—k— Kako se vzgaja slovenska šol-
ska mladina za — »Schulverein«! —
Nemški »Schulverein« je zgradil v Vo-
dičji vasi blizu Beljaka brez vseh ovir
šolsko stavbo, ki nosi napis »Rösegger
Schule«. Zanimivo je, da je šola dobila
svoj lastni okoliš in jo mora vzdrževati
občina, oziroma dežela. »Schulverein«
pa je zasiguran vpliv pri nameščenju uč-
iteljstva in pri vzgoji mladine. Dasi ob-
iskuje šola nad 90 odstotkov popolnoma
slovenskih otrok, je v šolskih prostorih
čitati sledeči poziv: »Kinder, wenn ihr
aus der Schule entlassen werdet, ver-
gesset nicht des Deutschen Schulverei-
nes! — Ciril - Metodovi družbi pa, ki
hoče v ondodni občini na željo prebival-
stva postaviti slovensko šolo, nagaja ob-
čina, in oblastni zavlačujejo stvar. Vseka-
kor pa upamo, da se kljub vsem zapre-
kam ustanovi že v doglednem času nova
rešiteljica slovenske mladine: CM šola v
Vodičji vasi. — Od druge strani nam pi-
šejo: Ciril - Metodova družba namerava
ustanoviti na željo prebivalstva v Vodičji
vasi pri Beljaku, ki je v ogromni večini
slovensko, slovensko šolo. Oblasti pa ji
pri tem nagajajo, kjer morejo in zavlaču-
jejo zgradbo slovenske šole, kolikor mo-
rejo. »Schulverein« pa je zgradil nemško
šolo ne samo brez ovir, marveč z vse-
stransko pomočjo nemških oblasti. To
šolo obiskuje 90 odstotkov slovenskih
otrok. Vkljub temu pa si drznejo Nemci
v šolskih prostorih napravljati napise
sledeče vsebine: Otroci, kadar zapustite
šolo, ne pozabite na nemški šulferajn. Na-
men je prozoren, in lahko si mislijo slo-
venski starši, kakšen mora biti pouk v
taki šoli in komu zaupava slovenska mati
svojo dečo.

Splošni vestnik.

»Liberalci zakrivali zopet hud uda-
rec Slovincem!« Tako vzklika sobotni
»Slovenec« in nadaljuje: »Rešitev ita-
lianskega vseučiliškega vprašanja pome-
nja za nas hud udarec. Zakrivali ga niso
v zadnji vrsti liberalci. Ko so se naši po-
slanci poizkušali, tudi z obstrukcijo,
borili proti italijanski zahtevi, so stali
liberalci posmehljivo na strani ali pa so
celo metali našim poslancem polena
pod noge. To je dalo vladi in njenim
strankam pogum, da so se upali preko
nas zadevo rešiti. Mislili so: Jugoslo-
vani itak niso edini, zato jim že lahko pri-

smolimo to zaušnico. Liberalna strankar-
ska zagrizenost je zopet enkrat provzro-
čila veliko škodo celemu narodu. Res, za
kaj drugega kot za škodo liberalci niso
na svetu.« — Ni naš namen, da bi koga
branili; navajamo samo gola dejstva, ki
naj sama govore in ki naj dokažejo, ko-
liko je klerikalcem do slovenskega vse-
učilišča! 1. V deželnem zboru kranjskem
so sklenili porabiti vseučiliški fond v
znesku 750.000 K za saniranje svoje go-
spodarske organizacije — in so ga tudi
porabili. — 2. Občinski svet ljubljanski
je dovolil trem vseučiliškim docentom v
naučne svrhe enkratne podpore po 2000
kron. Klerikalca Štefe in Kregar sta proti
temu sklepu rekurala, deželni odbor je
s svojo klerikalno večino rekursu ugodil.
— 3. Da dokaže naša klerikalna držav-
nozborska delegacija svojo resno voljo,
je poslala v boj svojega najnezmognej-
šega člana — Gostinčarja — ki pozna
univerzo samo od zunaj. — Vse to cen-
tralna vlada ve in zato sklepa čisto logič-
no: 1. Ako klerikalci razmetajo denar, ki
je namenjen ustanovitvi slovenske uni-
verze, za druge namene, ki nimajo z uni-
verzo takorekoč absolutno nobenega
stika, 2. ako ne dovoljujejo, da bi se izob-
razili vseučiliški profesorji, 3. ako prepu-
ščajo boj za univerzo najnezmognejšemu
svojemu poslancu, potem je moja sodba
hitro gotova: Slovincem ni nič do uni-
verze, torej jim univerze tudi ne dam! —
Potemtakem se mora »Slovenec« apo-
strofiranje pravilno glasiti tako: »Kleri-
kalci zakrivali zopet hud udarec Slovincem... Res, za kaj drugega kot za škodo
klerikalci niso na svetu!« — S tem torej
»Slovenec« sofistiko popravljamo, ka-
kor to odgovarja resnici!

V obrambo učiteljev, ki morajo na
vojaške vaje, so poslanci Biankini in to-
variši v seji poslanske zbornice dne
29. novembra 1912 na ministra deželne
brambe in justice. Interpelacija imunizira
neki članek v zaderskem »Narodnem li-
stu«, ki je opisoval, kako nepristojno in
prezirljivo se postopa z učitelji na voja-
ških vajah. Posebno so bile lanske vaje
v Sinju prava muka za učitelje. Mi ne
pravimo — pravi članek — da naj bi
učitelji ne vršili vojaških vaj kakor drugi
vojaki, samo protestiramo proti postop-
panju nekih gospodov oficirjev in proti
tistemu poniževanju ugleda in izobrazbe
učiteljev. Kolika krivica se godi učite-
ljem, ko se postopa z njimi kakor z naj-
neotesanejšimi, ko se od njih, izmučenih
po napornem šolskem in narodnem delu,
zahteva, naj izvajajo dotične vaje z isto
brzino in točnostjo, kakor jih izvajajo
aktivni vojaki! Interpelantje vprašujejo
ministra za deželno brambo, dali se hoče
zavzeti za to, da se bo na vojaških vajah
z učitelji pristojno postopalo, da ne bo
več povoda za omenjene pritožbe? Ali
hoče minister justice naložiti svojim pod-
rejemcem v Dalmaciji, da ne bodo plenili
objektivnih tožb, ki jih donajajo javni li-
sti, ako so naperjeni proti vojaštvu, ki
tudi spada pod kontrolo javnega mnenja.
In ta kontrola je neobhodno potrebna.

Vojaške vaje deželne brambe. Leta
1913 se bodo vršile vaje deželne brambe
v dveh rokih. Vaje prvega roka začne dne
15. julija, drugega pa 1. septembra. K tem
vajam se vpokliče moštvo, ki je vezano iti
letoš na vaje, in ono, ki je z vajami zao-
stalo. Moštva 11. in 12. službenega leta
ne vpokličejo. — Poljedelcem in kmečkim
delavcem je dovoljeno, da si lahko izbere-
jo čas, kadar bi jim bolje sodilo delati va-
je, morajo pa to takoj javiti pristojnemu
županstvu. Opozorite jih na to!

Kulturno delo v Novi Srbiji. Občina
Ohridska je otvorila javno ljudsko čital-
nico, kjer bodo občinstvu na razpolago vsi
srbski listi. — Značilno je, da kranjski de-
želni odbor ne dovoljuje občinam ustanav-
ljanja javnih ljudskih knjižnic. Torej smo
na Kranjskem v kulturi daleč zadaj!

Vzorne tečaje za mizarje, krojače,
črevljarje, kolarje, ključavničarje, elektro-
in vodovodne inštalaterje, krznarje itd.
priredi tudi etos c. kr. obrtno-pospeševalni
urad na Dunaju. Pojasnila dajejo zavodi za
pospeševanje obrti. — Opozorite priza-
dete!

Avstrijska vlada vzgaja Albancem
učiteljski naraščaj na ta način, kakor po-
roča »Slovenski Branik«, da pošilja alban-
ske mladeniče na avstrijska učiteljišča,
kjer jih prav z vsem preskrbuje. Tudi na
celovsko učiteljišče je o svojem času po-
klicala avstrijska vlada take albanse uč-
teljiščnike. Oskrbela jim je stanovanje,

hrano, dajala jim je denar celo za osebno
zabavo in ustanove za počitniško potova-
nje. — Na istem učiteljišču pa so odklonili
nad 10 nadarjenih slovenskih mladeničev
češ, da ni več prostora. Za avstrijske dr-
žavljane slovenske narodnosti popolnoma
umevno! Kam pa naj gre avstrijska vlada
z Albanci, ako bi se ozirala na vsiljive
Slovence, ki bi se radi izobrazili na svoje
stroške, da pozneje koristijo narodu in do-
movini? Slovenci na Koroškem bi sicer
res potrebovali 300 do 400 slovenskih
učiteljev, a jih imajo le nekaj nad 20, toda
prednost gre Albancem, ki sicer nimajo še
šol in jih tudi ne marajo, a njihova mladina
rada pohajkuje po svetu na stroške —
avstrijske vlade.

Zahvala. Tvrdba H. Suttner v Ljub-
ljani je podarila Ciril Metodovi šoli pri sv.
Jakobu v Trstu krasno stensko uro. Pod-
pisano vodstvo Ciril Metodove šole pri
sv. Jakobu v Trstu se za ta dar najsrče-
nejše zahvaljuje. Vodstvo deške Ciril Me-
todove šole pri sv. Jakobu v Trstu.

Nemci se bodo učili slovenščine. Nem-
škonacionalni graški »Tagblatt«, ki se si-
cer neznanosko zgraža nad jezikovnimi afe-
rami pri sodiščih, državnih uradih in na
železnici, ki jih provzročajo vedno le slo-
venski »hujskači«, je posvetil cel članek
vprašanju reorganizacije slovenskega po-
uka na nemških šolah. Članek pravi, da
se znanje slovenščine med Nemci še vedno
omalovažuje, ki zato zaostajajo za sloven-
skimi izobraženci. Vse javno življenje v
jezikovno mešanih krajih zahteva znanje
slovenščine, bodisi v uradu ali kjerkoli, za-
kaj le jezikovno popolnoma usposobljeni
Nemci bodo mogli izpodrinuti še tisto malo
število slovenskega uradništva in učitelj-
stva, kar je tudi v narodnem oziru velike
važnosti. Zato predlaga članek, naj se po
slovenskem zgledu tudi v nemških obme-
jnih krajih kakor tudi po večjih mestih
ustanove utrakvistične ljudske šole, zakaj
te, da bodo prinesle Nemcem obilo blago-
slova. Namesto dosedanjih slovenskih kur-
zov na srednjih šolah in po učiteljiščih naj
se uvede slovenščina kot obvezen pred-
met, da bo nemško učiteljstvo usposoblje-
no tudi za utrakvistične šole. Ker pa za-
lzeva tak pouk očividno nekoliko več truda,
bi ne bilo napačno, če bi se tem učite-
ljem priznalo tudi denarne podpore.

Potreba inteligentnih moči v novih
krajih Srbije. Reškemu »Novemu Listu«
pišejo iz Beograda: Za nove kraje, ki so
bili popolnoma zapuščeni, bo treba jako
veliko inteligentnih sil raznih strok. Tega
so se zavedli mnogi iz vaših strani in
sploh slovanskih krajev ter ali že prihaj-
ajo ali pa se prijavljajo. Treba pa je, da
tem potom opozorimo vse aspirante na
taka mesta, da sedaj še ni časa niti da se
izpostavljajo riziku, niti da vznemirjajo
tukajšnje kroge, ki imajo sedaj še z dru-
gimi stvarmi polne roke dela in čez glavo
skrb. Za nove kraje bo treba mnogo uč-
iteljev, učiteljic, profesorjev, geometrov,
arhitektov in zlasti zdravnikov. Treba bo
dalje mnogo nižjih uradnikov, zlasti fi-
nančnih, davčnih in carinskih, dalje po-
štarjev in železničarjev. Končno bo treba
mnogo boljših delavcev raznih strok in
obrnitkov. Misli se tudi na naseljevanje
kmetiškega življa in malih posestnikov v
zapuščenih, a plodnih krajih. Oziralo se
bo pri tem največ na Srbo-Hrivate in Slo-
vence, potem pa na ostale Slovane. Toda
kakor sem rekel, sedaj je še prezgodaj
govoriti o konkretnostih in računati na
neposredno imenovanje. Srbija je še v
vojni, za katero se ne ve, kdaj se dovrši.
Evropa se nahaja sredi velike krize, in
mnoga teritorialna vprašanja še niso re-
šena. Poteklo bo še nekaj časa, preden
bo mogoče misliti na reševanje presonal-
nih vprašanj. Že sedaj pa bodi inteligenca
resno opozorjena na to, da se skrbno pazi
kdo gre in koga se pošlje semkaj; zakaj
ravno v razmerah po vojni bo treba naj-
boljših in najpožrtvovalnejših moči, ne pa
kakih srečolovcev, ki bi radi na lahak
in cen način prišli do dobre eksistence.

Eksotična uživanja na Francoskem.
Gotovo polovica gospode pariških kro-
gov jemlje redno narkotična sredstva:
morfium, kokain, veronal, eter itd. V pa-
riških listih trdijo, da se narkotičnih sred-
stev vedno več poslužujejo izobraženi kro-
gi, in te dni je bilo dosti razpravljanja o
teh sredstvih, ko je umrl neki profesor,
zastrupljen z morfijem, in ko je izdihnila
neka ugledna Parižanka zaradi jemanja
kokaina. Uživanje strupa se širi. Vsi fran-
coski mornariški častniki pušijo opium.
Tudi perfekt pariške policije Lépine upo-

rablja narkotična sredstva. — Znaki li-
perkulture, ki vedejo v degeneriranje.

Za tujski promet je nameravala vlada
nastaviti nekatere inštruktorje, a ta načrt
se ni obnesel. Sicer se je pa postavila vla-
da v zadnjem času na stališče, da bo vse
zadeve, ki se tičejo tujkega prometa, pu-
stila deželnim organizacijam, ki naj se po-
tem pobrigajo za to stvar vsaka v svojem
okrožju. Tudi podpore se bodo omejile, ker
se niso delile res s smislu prometnih kori-
sti, ampak bolj z ozirom na politične
vplive.

Odkrile nove zemlje na južnem polu.
V Buenos Aires se je povrnil dr. Filchner
s svoje ekspedicije na južni pol. On je od-
kril novo zemljo, ki jo je imenoval zemljo
kralja Luitpolda, neko ledeno bariero pa je
krstil po imenu cesarja Viljema II.

Žganje po poroti. Iz Varšave poročajo
da je delavec Dombrowski povabil na žga-
nje 11 svojih prijateljev, ki so pričali pred
poroto njemu v prilog, ter je bil oproščen
obtožbe. Toliko žganja so popili, da je 5
teh priči umrlo takoj, drugi so nevarno
oboleli.

Nova ekspedicija na južni tečaj. Znani
polarski preiskovalec Shingleton priprav-
lja novo ekspedicijo, s katero hoče odpo-
tevat na južni tečaj.

Nemška katoliška duhovščina za
Schulverein. Kako se čedalje bolj vnema
nemška duhovščina za društvo, ki je naj-
večji škodljivec Slovenstvu, dokazuje le-
tak, ki ga je izdal Schulverein in se na-
haja med drugim v njem dopis župnika
iz Trabochia o. Rupertja Traschwandner-
ja. Ta gospod povdarja v svojem pismu
nemškemu Schulvereinu, »da se od nem-
ških staršev rojen čuti nemškega duhov-
nika in je član nemškega Schulvereina,
kar hoče tudi ostati, dokler bo društvo
zvesto dosedanjim svojim smotom, da
noče biti nič drugega nego narodno ob-
rambno društvo in ne protiverške smeri.
Schulvereinu želi na podlagi narodne edi-
nosti najboljši prospek...« Še odločneje
se je izrazil v prid nemškemu Schulver-
einu dekan Pinl iz Češke, pisoč: »Očitaj-
nje, da je nemški Schulverein protikatoli-
ski, le zlobno uatolcevanje. To društvo,
ki ga je oživil katoliški duhovnik (Mitte-
rer) se vzdržuje sleherne strankarske po-
litike. Po moji misli bi moral biti vsak Ne-
mec član tega obrambnega društva.« —
In kako proslavlja Schulverein in njego-
vo delovanje o vsaki priliki in nepriliki
tolikrat imenovani pesnik duhovnik Kern-
stock! Nemška duhovščina gori in dela
za narodno skrajno krivični Schulverein
in mu želi najširše razprostranitev in naj-
večjih uspehov. To dejstvo naj bi uva-
ževali tisti slovenski duhovniki, ki bi naj-
rajši kar porušili našo družbo sv. CM.,
čeprav ta že po svojih pravilih izključuje
politiško in protiverško smer.

Seiziranje mrlicev na katoliškem Ba-
varskem je notranje ministrstvo dovolilo.

Nove pisemske marke v Rusiji pridejo
v promet z ruskim novim letom. Prvič bo
to, da bodo ruske marke slikane z glavami
svojih carjev in z dogodki iz ruske zgo-
dovine. Trdijo, da bodo marke jako lepe,
ker so slike napravili prvi ruski umetniki.

Dobrodelnost ameriških milijonarjev.

Lansko leto so darovali ameriški milio-
narji v dobrodelne svrhe vsega skupaj
1600 milijonov kron.

Dva milijona v dobrodelne svrhe. Iz
Berlina poročajo, da je lastništvo znanih
tvojnič barvv Höchstu darovalo v dobro-
delne svrhe svoto 2 milj. mark ob priliki
50letnice, odkar obstojijo te tvornice.

Razgled po šolskem svetu

— Vojaško ljudsko šolo je ustanovilo
vojno ministrstvo v Trebinju v Hercego-
vini; šola je za dečke in deklice. Tudi po
okupaciji so poučevali otroke vojaki-uč-
telji.

— Kinematograf kot učno sredstvo pri
gluhonemih. Znano je da gluhonemi »či-
tajo« z ustnic istega, s katerim govorijo,
ker oni ne slišijo glasov, ampak le pazijo
na gibanje ustnic, jezika, grla itd. V kine-
matografu vse to vidijo na igralcih in tako
oni pravzaprav »slišijo«, kaj se govori,
medtem ko mi le vidimo gibanje oseb.
Rimski list »Tribuna« pripoveduje, da so
gluhonemi v kinematografu dognali, da ig-
ralci govorijo dostikrat vse kaj drugega,
kot kar spada k igri. Nekateri so tekst ste-
nografirali, in povečini se ujema z besedi-
lom igre. Za gluhoneme je baje kinemato-
graf jako poučno in zabavno razvedrilo.